

Usko Kemppi

IHMISEN HINTA

Tämän näytelmän esitysoikeuksia valvoo
**Suomen Näytelmäkirjailijaliitto –
Finlands Dramatikerförbund ry**

www.naytelmat.fi

Vironkatu 12 B 13, 00170 HELSINKI
puh. 09-1356 796
www.sunklo.fi

Tekstin luovuttaminen kolmannelle
osapuolelle kielletty

IHMISEN HINTA

1 - osainen (3 - kuvaelmainen) veijaritarina.

Keskiaikaisen aiheen mukaan:

U s k o K e m p p i

H e n k i l ö t

J u h a n a h e r t t u a

I s ä J o h a n n e s Raision kirkkoherra
H a r t i k k a kirkkoherran mylläri
A a t a m i K y n ä herttuan kirjuri

Tapahtuu Turun linnassa
ja Raision pappilassa
vuonna 1558

I kuvaelma:

Esiripun edessä - tai näyttämön ollessa ensin pimeänä: Valokeila suuntautuu vasemmalle etualalle, jossa kirjurin pöytä Kirjuri Aatami Kynä merkitsee suureen kirjaa.n tapahtumia sulka kynällä.

AATAMI:

(Mutisee kirjoittaessaan) Herttua Juhana, suuren. kuninkaamme Kustaa Vaasan poika ••• koko Itämaan ••• eli Suomen her-
ra. Ja herttua on käskenyt minun kouluoppineen kirjurin Aatami Kynän merkitä muistiin tämän kertomuksen, koska se voittaa sukkeluudessa monen muun. Piste. Herttua Juhana, vaikka onkin vielä nuori, on oikeamielinen ja ankara, mikä koskee etenkin kaiken maailman veijareita ja kelmejä, mikäli nämä eivät kiinnijoutuessaan ole niin sukkelasanaisia ja häpeämättömän hauskoja että sillä tavalla estävät kaulansa venymisen yli hengen kestora-
jan. Ja piste Herttua Juhana, ollen harvinaiset älynlahjat omaava on suuri pilojen ja ja kaskujen ystävä ja on hänellä tapana huvittaa itseään kaikenlaisten kompien ja arvoitusten keksimisellä. Hän palkitsee aina nokkelat vastaukset tai saattaa tyhmempiälyiset naurun alaisiksi ja häpeään. Taas piste. Tämä kertomus koskee Raison kirkkoherraa Isä Johannesta sekä *(lauseen aikana valo himmenee)* Herttua Juhanan kahta jalorotuista ja erittäin kaunis-
muotoista vinttikoiraa.

(Valo sammuu hetkeksi. Sitten se leimahtaa kirkkaaksi keskipäiväksi näyttämölle). (Taka-alalla hieman oikealla korkea herttuantuoli, ehkä jokin kaappi ja arkku lisäni, talja lattialla. Niukka lavastus.)

(Aatami jatkaa kirjoittamistaan..)

HERTTUA JUHANA, parinkymmenen ikäinen, valoisakatseinen, hyväryhtinen ja huumorintajuinen, sekä kirkkoherra, **ISÄ**

JOHANNES, hyvinvoipa, isokaapuinen, huolestunut, laiskahko, tulevat näyttämölle.

JUHANA:

Hyvä ystävä, sellaisia vinttikoiria ei ole kellaan koko Suomen Turussa

JOHANNES

(Hermostuneena käsiään väännellen) Totta kai, totta kai, Teidän Korkeutenne mistäpä sellaisia tänne.

JUHANA:

Ne juoksevat kuin salama ja sieppaavat nopeajalkaisimmankin jäniksen noin vain.

JOHANNES:

(Päätään huojutellen) Ooo ... ne

JUHANA:

ovat ihmeellisiä! Ne ovat kallis lahja Moskovan tsaarilta ainakin kolmen turnajaisratsun arvoisia, ja nyt Isä Johannes *(Katsoo tuikeasti)*

JOHANNES:

(Väistäen katseen) Nii-iin minä.. kuuntelen

JUHANA:

Nyt niissä on syyhy!

JOHANNES:

Syyhy?

AATAMI:

(Ponnahtaa kauhistuneena seisomaan) **Syyhy, teidän korkeutenne!?**

JUHANA;

Mitä ilkein syyhy. Karva lähtee että põlisee. - Minä annoin koirat teidän hoitoonne kirkkoherra, lähtiessäni Ulvilaan ja Po riin. No? Eikö teillä ole mitään sanomista?

JOHANNES:

(Muka ihmeissään) Se se on käsittämätöntä. Minähän yritin parastani, en ymmärrä.

JUHANA:

Tehän kiemurtelette kuin mato koukussa, hyvä kirkkoherra (Kääntyy puhumaan Aatamille. Tämä ponnahtaa seisomaan ja kuuntelee liioitellun kiilnostuneena) Voitko käsitti nolostumistani, kun tänä aamuna, kesken parhaan ketunajon ihmeelliset koirani istahtivat maahan ja rupesivat raapimaan itseään kuin riivatut unohtaen koko metsästyksen!

AATAMI:

(Puristellen teatraalisesti ohimoitaan) Oijoijejoi. Minä olisin vaipunut häpeästä maan alle.

JUHANA:

Herrojen naurun Rämäkkä oli niin kova, että pelkäsin kaikkien Ruissalon lintujen tippuvan oksiltaan! Maankuulut koirani! Ja kettu varmasti nauroi kaikkein makeimmin...

JOHANNES:

Mietin ankarasti, mistä kummasta ne olisivat voineet saada.

JUHANA:

Mistäkö? Teidän, likaisesta talostanne. Ne olivat laihoja ja nälkiintyneitä ja ne oli päästetty temmeltämään kylän rakkien kanssa

AATAMI:

(Osoittaen sulkakynällä Johannesta) Mitä minun pit ääkään uskoa teistä, Isä Johannes !

JUHANA:

Koirat ovat korvaamattomia, teidän on parannettava ne !

JOHANNES:

(Vastahakoisesti) Jos se, jos se todellakin on scabis eli syyhy *(kumartaen)* En suinkaan halua uskoa teidän keksineen juttua vain vahingoittaaksenne minua, niin tiedän, että sitä sairautta on yhdekää lajia ja että

JUHANA:

Ottakaa sitten . nopeasti selko mitä lajia tämä on.

JOHANNES:

Ei se ole niin tärkeätä. On vain käytettävä lääkkeitäkin yhdeksää lajia. Aineiden lukumäärä on tärkeämpi kuin aineiden laatu, öhöm, tuota, voiteeseen tarvitaan suolaa (laskee sormillaan vointa ja vettä. Sitten tervaa, sianihraa, elävää hopeaa ja lisäksi pari muuta ainetta, mitä tahansa.

JUHANA:

Hyvä on, tehkää se lääke! Joka tapauksessa, parahin kirkkoherra, saatte maksaa minulle *(Aatamille)* Pane muistiin Aatami! *(Johannekselle)* Kipurahoja, minähän olen menettänyt hermoni teidän takianne. Neljä kuparitalaria.

JOHANNES;

(Pelästyy) Neljä talaria! Oi Äiti Maria!

JUHANA;

Ottakaa huomioon, että minulle naurettiin. Siitä pitäisi saada talari lisää, mutta kaikesta huoliniatta olen jalomielinen. Tuotte talarit huomenna.

JOHANNES:

Tämä, tämä on minun perikatoni! Mahtaako koko piskuisessa Raisiossa olla neljää talaria?

JUHANA:

Liioittelette isä. Onhan se rahaa, mutta teillä on melkoiset tulot hainä- ja kaalimaistanne. Niin, ja nostattehan te vielä osasta Naantalın luostarin maistakin kymmenyksiä - Aatami, neljä talaria kirjaan!

JOHANNES:

(Väännellen käsiään) Te olette erehtynyt, herrtua, minä en ole rikas. vaikka minulla onkin, öhöm, kohtalaiset tulot, kiitos suuren oppineisuuteni. Menoni ovat myös suuret ruokahalu- ni on hyvä, syön asemani mukaisesti, mutta huomatkaa tämä, vain neljästi päivässä! Pieniä välipalojahan emme voi ottaa lukuun.

JUHANA:

Loistava ruokahalu!

JOHANNES:

Niin, Luojaalle kiitos terveydestä.

JUHANA:

Mutta eikö se jo vaadi aikamoista sahtimäärää palan painikkeeksi.

JOHANNES:

Kieltämättä se tuo tullessaan janon, sekin on terveyttä. Tällä kaikella, öhöm, tahdon selvittää, etten juuri paljoakaan ole voinut tuloistani säästää. Neljä talaria on kauhistuttavan suuri summa!

JUHANA:

Valituksenne ei ole kyennyt herättämään sääliäni. (Äkkiä keksien. Mutta mitä sanoittekaan äsken? Kiititte oppineisuuttanne? Sitähän on täällä Suomenmaassa vielä olemattoman vähän. Jospa ne talarit säästettäisiinkin...

JOHANNES:

Tuhannet kiitokset, tuhannet kiitokset!

JUHANA:

Hetkinen! - Kunnioitan oppia ja suurta viisautta yli kaiken, siksi teenkin teille ehdotuksen. - Pane kirjaan, Aatami Kynä! - *(Istuutuu tuoliin)* Minua on jo kauan vaivannut neljä ajatusta, enkä keksi niille ratkaisua. Neljä pientä kysymystä, ehkä te tahtoisitte selittää ne?

JOHANNES:

(Innoissaan) Totta kai, heti paikalla! Vaikka neljäkymmentä!

JUHANA:

Ja mikäli vastaukset tyydyttävät minua, saatte pitää talarinne. Kuunelkaa siis tarkasti; Kuinka pitkä matka on täältä taivaaseen? *(Johannes ällistyy, samoin Aatami, joka ihmeissään vilkaisee vuoroin kumpaankin, kirjoittaa sitten nopeasti)*

JOHANNES:

(Ihan tyhmänä) Niin että mitä?

JUHANA:

Kuulitte kyllä kysymyksen. Toinen kysymys: Kuinka paljon meressä on vettä *(Aatami huomaa herrtuan hymyn, hihittää itsekseen ja kirjoittaa innokkaasti)*

JOHANNES :

(Tuskanhien kihotessa otsalle) Vettäkö? Meressäkö?

JUHANA :

Kolmas kysymys, johon teidän kirkonmiehenä on kai helppo vastata: *(Osoittaa sormella lattiaan)* Mitä tuolla alhaalla helvetissä puuhaillaan?

JOHANNES:

E-e-eikö tämä ole sentään liikaa...

HERTTUA:

Sitten viimeinen kysymys, joka kiinnostaa minua erittäin suuresti: Minkä arvoinen minä olen rahassa mitattuna? *(Sekä Johannes että Aatami tuijottavat Herttuaa)*

JOHANNES:

Herra armahda...

AATAMI:

J aa-a, siinäpä olikin?

JUHANA;

No ... antakaahan kuulua!

JOHANNES:

Tällaisia kysymyksiä ei ikinä luettu minun koulussani. Pyydän nöyrimmästi antamaan minulle aikaa, kyllä minä ne sitten, vaikka viikko tai kuukausi.

JUHANA:

Teillä on aikaa vain huomiseen. *(Nousee seisomaan)*. Odotan teitä luokseni heti aamulla. Joko vastaukset tai jätätte taalarit kirjurilleni. *(Lähtee huvittuneena)* Voikaa hyvin, kirkkoherrat!

JOHANNES:

(Aivan pyörällä päästään) Että paljonko on vettä? Ja maksaa, maksaa, maksaa *(Poistuu näyttämöltä toisia enää huomaamatta)*

JUHANA:

Mitähän tuo vanha veijari keksii? Nokkeluudellahan tällaisista selviää.

AATAMI:

(Mielistellen kumartaen) Tietysti, teidän korkeutenne, hiukan vain nokkeluutta ja selvän teki!

JUHANA.

Niinkö? Ehkä ratkaisit jo?

AATAMI:

(Nolostuen) Niin minäkö? Suokaa anteeksi, mutta minun virkaani kuuluu vain merkitä kaikki muistiin.

JUHANA.

Ja sitten kun luemme niitä joskus, nauramme monta makeaa nau-rua! *(Lähtee reippaasti näyttämöltä)*

AATAMI:

(Kirjoittaa) Minkä arvoinen minä olen mitattuna rahassa? *(Valo himmenee nopeasti!, sammuu näyttämöltä. Valokeila osoittaa Aatamia kuten alussa, sitten sekin sammuu.)*

II k u v a e l m a

Raision pappilassa.

Herttuan tuoli poissa. Karkea pöytä penkkeineen keskellä tupaa.

(Aatamin pöytä voi pysyä paikallaan kuin näyttämön ulkopuolella)

HARIKKA-mylläri seisoo laiskan näköisenä, olutkannu kädessä ovella, joka on hieman auki, ja seuraa työntekoa ulkopuolella.

HARIKKA on suunnilleen kirkkoherran kokoinen mies.

HARIKKA;

Vasta viisi sakkia kumpikin! Tuolla pelillä teette arvon kirkkoherrasta köyhän miehen! *(Ryypää nautinnollisesti)*

ÄÄNI TAKAA:

Kirkkoherra on rikas.- säkki hitaammin tai nopeammin, samantekevää!

HARTIKKA;

Minä olen hänen korkea-arvoisuutensa myllärimestari ja teidän laiskottelunne koskee minunkin palkkaani.

ÄÄNI TAKAA :

Sen kun sitten tulet ja tartut säkin kulmasta kiinni!

HARTIKKA:

(Haukottelee) Minä olen pää.mylläri, ylimylläri, pääylimylläri ja minä vain valvon että laiskurit raatavat! *(Ryyppää)*

ÄÄNI TAKAA:

Suunsoittaja sinä olet! Hirsipuuhun sinut vielä kiskotaan!

HARTIKKA:

(Nauraa) Niin korkealle minä en ole elämäni päämäärää asettanut! No, nosta, nosta vaan. Olet sinä veliseni, jaksanut raahata kymmenen kertaa raskaampaakin taakkaa!

ÄÄNI TAKAA:

Höh.. - mikä se sellainen taakka on?

HARTIKKA:

(Nauraa) Sinun suurten syntiesi taakka! Hahahaha! *(Huomaa äkkiä ulkona jotain muuta ja vetäytyy kiireesti ovelta. Ryyppää kannun tyhjäksi ja panee sen pöydälle)*

JOHANNES:

(Tulee tupaan murheen murtamana, kuin muissa maailmoissa laahustaen)
Ai sinäkö se vain oletkin, Hartikka!

HARTIKKA:

Minähän tässä, ankaran työn touhun lomassa. Mikäs teitä vaivaa? Kuljette murheen murtamana, vaikka Herra on antanut meille yhden kauneimmista päivistään.

JOHANNES:

(Synkkänä) Onko se on hyvä, vaikka en minä näe aurinkoa, en kesän kirkkautta, en koskaan enää. Kaikki on pimeätä ja mustaa, epätoivoa ja tuskaa. Istuutuu raskaasti pöydin ääreen.

HARTIKKA:

Onkos silmiinne tullut jotain vikaa? Onko se kaihi? Jos minä juoksen KutuReetan kuppaamaan?

JOHANNES:

Sellaiset konstit eivät nyt auta. Minä olen mennyttä miestä, ajattele mies, - neljä kaunista talaria köyhempi!

HARTIKKA:

Siunatkoon, sellainen summa rahaa! Ette kai te sentään ole istunut Killin krouvissa ja pelannut? *(Menee hakemaan olutta)*

JOHANNES;

Olen kyllä vanha syntisäkki mutta en sentään hullu!

HARTIKKA:

(Juokсутtaa kannun kirkkoherralle, joka siemaisee pitkään) Halkean uteliaisuudesta - kertokaa nyt jo!

JOHANNES:

Jospa joku voisi auttaa minua, mutta kaikki te raisiolaiset olette mullikkain tasolla ettekä tiedä jumaluusopista ja tähtien radoista äyryn vertaa! *(Juo pitkään)* Ei itse kaikkein viisain kuningas Salomo olisi selvinnyt tästä!

HARTIKKA:

No jo on sitten maailmanloppu tulossa! Tuota, niistä koiran ronteistako se herttua salamoi?

JOHANNES;

Kautta kaikkien viralta pantujen pyhimysten minä tiedän, että niissä on syyhy, mutta eivät ne sitä minusta ole saaneet!

HARTIKKA:

Ja nyt hän vaatii teiltä neljä talaria?

JOHANNES:

Se vie minut maantielle kerjäämään. Ainoa lohdutus on vain, että en voi maksaa sinulle tämän vuoden palkkaa. *(Juo)*

HARTIKKA

On vielä viimevuotinenkin maksamatta.

JOHANNES:

01koon.... Minulla ei ole enää mitään. *(Nyyhkyttää)*

HARTIKKA:

Voi paholaisen pukinsorkka. Minunko tässä pitäisi kärsiä jonkun koiran kirppujen takia! Keksikää jokin keino!

JOHANNES:

On keino - täysin mahdoton!

HARTIKKA

Minkälainen?

JOHANNES:

Et sinä sitä käsitä. No, helpottaa hiukan kun saa edes jollekin puhua. Itse pääpaholainen on kuiskannut herttuan korvaan ilkeän ajatuksen minun tuhokseni: Hän käski vastata neljään mahdotto-
maan kysymykseen.

HARTIKKA;

(Innostuen) Ja rahat jäisivät? Mitä hän kysyi, kertokaa toki!

JOHANNES:

No kuinka pitkä matka on täältä taivaaseen?

HARTIKKA:

Jaa-a *(Mieltii)* Ainakin silloin kun henki lähtee tappelussa, ei taivas ole tikarinteriä kauempana. Mutta ei ka hän sellaista tarkoittanut.

JOHANNES:

Ja sitten; paljonko meressä on vettä? - Tiedätkös, mitä alhaalla helvetissä tapahtuu? Ja kaikkein pahin: Minkä arvoinen on herttua itse rahassa mitattuna? *(Huokaa raskaasti)* Järjettömiä kysymyksiä, mutta minulle suuren rahan arvoisia.

HINTIKKA:

Mietitäänpäs vähän. Koska juttu lähti koirista, on niihin siis koira haudattuna!

JOHANNES:

Turha sinun on vaivata oppimatonta päätäsi.

HARTIKKA:

Teidän alaanne on kirjaviisuus, minun alaani - viisuus yleensä! Tässä tarvitaan nyt järkeä. *(Keksien)* Jospa tekisimme herttualle pienen kepposen?

JOHANNES:

Minä en mene lähellekään Turun linnaa, ennen vaikka kuolen!

HARTIKKA:

Mitä hullua! Ajattelin että jospa minä menisin puolestanne ja antaisin sanan sanasta?

JOHANNES:

Anna mieluummin uusi kannu ja painu tiehesi! Anna minun murehtia yksin. *(Hartikka tuo uuden kannun Johannekselle.)*

HARTIKKA:

Tuntuu kuin rupeaisi kirkastumaan. *(Innoissaan)* Me teemme näin: aamulla me vaihdamme vaatteita ja minä lähdän heti kukon laulun jälkeen linnaan. Koska aurinko häikäisee silmiini, pidän hupun alhaalla. Matkin ääntänne ja mitäs sanotte?

JOHANNES:

Mahdotonta, tai jotainhan on tehtävä. Mutta ellet onnistu?

HARTIKKA:

Kerron keksineeni kepposen ja otan selkäsaunan. Jos onnistun, talarit ovat teillä?

JOHANNES:

Niin, sehän se on pääasia. Jos minä kuitenkin yrittäisin itse keksiä

HARTIKKA:

Jos keksitte niin sehän on sillä selvä. - Ilta alkaa pian viiletä ja tummua. Menen kateomaan, tulivatko kaikki säkit myllyyn. Levätkää te nyt, herätän kyllä ajoissa aamulla. *(Menee ulos.)*

JOHANNES:

(On tullut uneliaaksi) Minä annan sinulle siunauksen poikaseni *(Juo)* Mutta en minä voi levätä, en saa unta *(haukottelee)* en tule enää koskaan saamaan *(Silmät sulkeutuvat)* koko elämäni aikana *(pää nyökähtelee. Hän mutisee)* Minun täytyy miettiä, miettiä, miettiä *(Nukkuu Pää nyökähtää rinnalle, kuulu voimallinen kuoraus.)*
(Valo himmenee nopeasti, sammuu.

(Pimeydestä kiekaisee kukko.)

(Valo rupeaa kajastamaan. Kuuluu vielä kukon laulu. On hyvin varhainen aamu. Linnut virittävät laulunsa.)

III kuvaelma

Turun linnassa = I kuvaelma.

Heikko valonsäde lankeaa näyttämölle. Aatami tulee unisin askelin, suurta kirjaansa ja kynää kantaen, haukottelee ankarasti, kyhnyttää itseään. Menee istumaan paikalleen, terottaa kynän.

AATAMI:

Kukko ja Juhana herttua, siinä minulla on oiva pari, joka ei anna aamun olla rauhassa! Molemmat jalkeilla jo ainakin tiima sitten! *(Kuuluu kepillä lattiaan koputua.)* Kylläpä tänä aamuna on vilskettä? Kuka siellä? Sisään vaan! Kyllä täällä hereillä ollaan.

HARTIKKA:

(Tulee arvokkain, hitain askelin perälle. Yllään kirkkoherran huppuviitta, huppu silmiä varjostaen. Puhuu kirkollisesti) Rauha sinulle maallinen veljeni Aatami Kynä. ***Pax vobiscum.***

AATAMI;

Kas vain, Johannes kirkkoherra! Rauha teillekin, vaikka rehellisesti sanoen en uskonut teidän tulevan tänne lainkaan.

HARTIKKA:

Mikä on saanut matalaan päähäsi moisia ajatuksia, kirjuri Kynä? Kävelin tänne oikein iloisissa ajatuksissa ja hyräilin kaunista hymniä: ***Alea jaeta est!*** Ja niittyjen kukat hymyilivät kanssani nousvalle päivälle kuin pienet pallinaamakerubit!

AATAMI:

Mu- mutta sittenhän kaikki on...

HARTIKKA:

... mainiosti, ystävä, mainiosti! Jos minun olisi pitänyt raahata tänne ne neljä talaria, olisivat askeleeni olleet raskaat kuin Getsemanen polulla ja huokaukset olisivat tukahduttaneet sydämeni lyönnit. Mutta minäpä en tuonut niitä talareita!

AATAMI:

(Hämmästyen) 0- osaatteko todella ratkaista ne kysymykset? Se se-
hän on mahdotonta.!

HARTIKKA:

Poikani, toinen voi aina tietää enemmän kuin toinen. Minä olen
toinen ja sinä olet toinen. Ero on juuri siinä. Ja kipitämpäs nyt il-
moittamaan minut herttualle. Pitäisi päästä vielä aamu hämärissä
pois täältä!

AATAMI:

Kyllä, herra kirkkoherra! *(Katsoo ihmeissään: Hartikkaa ja kiiruhtaa
pois näytämöltä)*

HARTIKKA:

(Ottaa hupun päästään) Huhhuh, saapas nähdä! *(Katselee uteliaana ym-
pärilleen. Menee istumaan herttuan tuoliin, ottaa mahtavan asennon. Aamu
on hieman valjennut, huoneessa, kuitenkin vielä hämärää. Kun ulkopuolelta
kuulu askeleita, Hartikka hypähtää taka-alalle mahdollisimman seinänvar-
joon ja vetää hupun silmil leen.)*

*(Juhana ja Aatami tulevat . Aatami paikalleen, herttua pysähtyy
keskilattialle.)*

JUHANA:

Hyvää huomenta kirkkoherra. Aamuhetki kullan kallis on minun-
kin viisauteni. Toivottavast nukuitte hyvin?

HARTIKKA:

Kuin tukki tarkoitan että hyvä omatunto on paras unilääke,
jota samaa toivon teillekin herttua..

JUHANA

Mitenkä?

HARTIKKA:

Herään auringon kansaa samaan aikaan, siitä pitää kyllä punakir-
java kukkomme huolen. Se on kyllä niin jumalattoman riivattu
kiekumaan, että...

JUHANA:

(Ihmeissään) Kuinka sanoite: Riivattu?

HARTIKKA:

(Huomaa puhuneensa liikaa) Sanontatapa vain meillä tuolla Raisi-
ossa.. Tänä aamuna herätys oli sitä mieluisampi, koska te olitte
kutsunut minut tänne.

JUHANA:

Kummallista. ... *(Ojentaa kätensä)* Teillä on siis talarit?

HARTIKKA:

Mitä on raha ja kilisevä kulkunen hengen aarteiden rinnalla! *Sic
transit gloria mundi*, teidän korkeutenne, tulin reippaana kuin peip-
ponen vastaamaan kysymyksiinne!

JUHANA:

Sepäs todella jotakin. Aatami, älä unohda sanaakaan *(Istuutuu tuo-
liinsa, hymyilee huvittuneena)* No niin, hyvä kirkkoherra, minä odotan

HARTIKKA:

Kaksi ensimmäistä kysymystä ovat sangen laskuopillisia, ja uskal-
lan väittää niiden olevan eräitä mittaustieteen suurimpia saavutuk-
sia, noo, ei nyt sentään ylivoimaisia.

JUHANA:

(Ihmeissään.) Oho - ja kuka ne on ratkaissut?

HARTIKKA:

Minun vähäpätöisyyteni, teidän ylhäisyytenne viime yönä unen
välillä, öhöm, tuota noin... Jos vältämme matkalla mutkia ja poik-
keamia tähtien puoleen emmekä ota mukaan Linnunradan pikku-
polkuja - emmekä matkaa Raisiosta Turkuun - niin kertyy pituutta
täsmälleen kolmekymmentäseitsemän miljoonaa kahdeksansataa
viisikymmentäneljätuhatta seitsemänkymmentä ja kaksi puolikas-
ta penikulmaa, kaksikymmentäkolme askelta ja puolitoista käm-
menen leveyttä.

Sekä Juhana että Aatami ovat kuunnelleet hämmästyneinä, tarkkaavaisina. Aatami kynä koholla, suu auki. Sitten hän rupeaa vimmatusti kirjoittamaan.)

JUHANA

Onpas se, onpas se - tarkasti mitattu!

HARTIKKA:

Jos epäilette, antakaa mitata se uudelleen ja saatte varmasti saman tuloksen. Se siitä ja toinen kysymys, joka koski veden paljoutta meressä. Otaksun teidän korkeutenne tarkoittaneen, että siihen mitataan myös tässä Linnanaukossa oleva vesimäärä?

JUHANA:

(Allistyneenä) Nii-niin kai... tietysti...

HARTIKKA:

Niinpä minä lisäsin sen siihen. - Mittaus meressä tuottaa suuria vaikeuksia, koska vesi on alituisessa liikkeessä, mutta mittausoppi ei liene erehtynyt montakaan haarikallista vastatessaan, että meressä on - tästä Ruissaloon mukaanluettuna - yhdeksänsataa-kolmekymmentätuhatta, seitsemänsataakaksikymmentäkaksi miljoonaa isoa sammiollista, seitsemän saavillista, kaksikymmentä haarikallista ja kaksi piripintaista kristallipikaria.

JUHANA:

Taivaan vallat! - Aatami, tulivatko numerot oikein? /

AATAMI:

(Kirjoittaa vimmatusti) kristallipikaria. - Aivan oikein, teidän korkeutenne .

HARTIKKA:

Tämäkin voidaan yksinkertaisimmin tarkistaa noutamalla sammi-oita ja panemalla miehet mittaamaan. Hiemanhan se veisi aikaa Niin, Ja kolmas kysymys .

JUHANA:

Haluampa todella tietää, mitä helvetissä puuhaillaan. Mahtaa olla jotain vallan kamalaa?

HARTIKKA:

Ei niinkään, teidän korkeutenne, vaan siellä jatketaan siitä mihin täällä maallisen vaelluksen päätityessä jäätiin. Eli haukutaan, parjataan, hakataan, teilataan, seivästetään, hirtetään ja raiskataan ... kaikki tuttuja, jokapäiväisiä asioita.

JUHANA:

(Epäluuloisesti) Kuulkaahan... tuota ette varmasti itse ole nähnyt?

HARTIKKA:

En - en vielä. Mutta tunsin erään hyvin vanhan miehen, jolle sattui hassu vahinko: Hän kuolla kupsahti ennen aikojaan ja joutui pistäytymään tuolla alakerrassa. Kun erehdys huomattiin, hänet paiskattiin takaisin kuolinsänkyynsä, mistä hän sitten reippaana ja kokemuksista rikastuneena läksi kävelemään ja eli ainakin parisaata vuotta sen jälkeen.

JUHANA;

Ei mutta kuulkaas nyt kirkkoherra, nyt tämä menee jo...

HARTIKKA:

(Kuuntelematta) Hän oli muuten se sama mies, jolta firenzeläine juttujen kertoja Dante Alighieri sai ainekset Helveti-tarinoidhinsa, on tainnut ukko jo lopullisesti kuolla, kun ei ole näkynyt Raisios-sakaan. - Mutta jos haluatte todistuksia, mikä estäisi lähettämästä *(tuijottaa Aatamiin)* jonkun luotettavan, kirjoitustaitoisen miehen sarvipään valtakuntaan?

AATAMI:

E-ette kai vihjaile ilkeämielisesti minuun?

JUHANA:

Kirjoita rauhassa. (*Miettii hetken, kasvoille leviää hymy*) Selviydytte erinomaisesti kirkkoherra, tämä on hyvin, hyvin nokkelaa.

HARTIKKA:

Koska en ole kuullut vastaväitteitä niin -memento mori -katson selvittäneeni kolme kysymystä, eureka! Se tekee kai kolme talaria.

JUHANA:

Olettepa te tänään sukkelasanainen! Mitähän tämä oikein merkitsee? - Kolme ja kaikki talarit ovat teidän, mutta vain, jos vastaatte neljänteenkin. Minkä arvoinen minä olen rahassa mitatturina?
(*Aatami tuijottaa jännittyneenä vuoroin kumpaakin, kohottaa hieman takapuoltaankin tuolista*)

HARTIKKA:

(*Varmasti*) Kahdenkymmenen yhdeksän hopea.rahan arvoinen.

JUHANA:

(*Ponnahtaa seisomaan*) Mitä tulimmaista! Vainko kahdenkymmenen yhdeksän hopearahan arvoinen!

HARTIKKA:

(*Juhlallisesti*). Meidän Herramme myytiin kerran kolmestakymmenestä hopearahasta. Onhan siksi kohtuullista, että teidän korkeutenne on yhtä hopearahaa halvempi .
(*Juhana tuijottaa Hartikkaa, purskahtaa sitten raikuvaan nauruun. Aatami putoaa istumaan ja huomaa jatkaa kirjoitusta.*)

JUHANA:

Ulkoisesti kirkkoherra, (*epäily herää*) kirkkoherra?
(*Juhana tuijottaa Hartikkaa, joka painaa päänsä mahdollisimman alas ja ottaa askeleen taakse päin. Juhana menee Hartikan luo*)

JUHANA:

Omituisinta, mitä olen koskaan kuullut! Eilen kuin puulla päähän lyöty ja yöllä muka miettinyt.

HARTIKKA:

Ihan totta, nukkuessani

JUHANA:

(*Aatamiin päin*) Mitä sinä sanot tästä?

AATAMI;

(*Kohottautuu hieman ja kumartaa*) Luvallanne, liikaa viisautta...

JUHANA:

Aivan liikaa! (*Katselee Hartikkaa päätään käännellen*) Tulkaapas lähemmäksi!

HARTIKKA:

(*Pelokkaana*) Mi-minulla olisi kiire, pari kastettavaa ja synninpäästö. Jääkää hyvästi. *Mens sana in corpore sano.*

JUHANA:

Paikallasi! (*Menee ja kiskaisee hupun Hartikan päästä*) Kuka sinä olet, mitä tämä on?

AATAMI:

Hartikka - mylläri!

HARTIKKA:

Armoa teidän korkeutenne! Tämä oli vain leikkiä, minä yritin vain, yritin...

JUHANA:

Anna tulla vaan!

HARTIKKA:

Yritin pelastaa isäntäni. Minä olen aina pitänyt arvoituksista, niin kuin teidän korkeutennekin. -Eihän mitään vahinkoa ole tapahtunut (*Lankeaa polvilleen*) Armahtakaa minua ja kirkkoherraa vastasinhan sentään...

JUHANA;

Onpas ovelaa! - Tulit ja sanot Aatami-kirjuri?

AATAMI:

Hartikka on Rasion kylässä hyvin tunnettu velikulta ja hänellä on myös oikein hyvä laulunääni...

JUHANA:

(Juttu huvittaa häntä) Erinomaisia ominaisuuksia *(Aatamille)* Arvon kirkkoherralla oli muistaakseni keho ääni?

AATAMI:

Naakan ja korpin välimailta

JUHANA:

Kirkkoherra uskalsi tehdä meille keposen! No - leikitään leikki loppuun saakka! *(Hartikalle)* Nouse! *(Hartikka nousee)*. Kuulet minun rangaistukseni, eivätkä valitukset auta! Vatauksesi osoittavat nokkelaa älyä, joka sopii kirkkoherralle! *(Aatamille)* Merkitse kirjaan: Suomen herttuan käskyllä nimitetty tästä päivästä lukien Rasion kirkkoherraksi.

(Hartikka tiuijottaa Juhanaa, Aatami hihittää ja kirjoittaa Juhana huomaa jotain ovella, ovi liikahtelee, ja syöksyy sinne) Kuka siellä on! Tänne, mies! *(Kiskoo huoneeseen Kirkkoherran, joka on pukeutunut Hartikan vaateisiin, suuri liekihattu silmiä varjostaan. Hartikka huomaa sen ja vetäytyy kuin varjoon.)*

JOHANNES:

(Uikuttaen peloissaan) Voi voi voi jalo herra, en ole varas enkä murhamies, päästäkää minut!

JUHANA:

(Tuntee kyllä kirkkoherran, mutta kysyy Aatamilta) Kirjuri Aatami Kynä, tunnemmeko me tämän lurjuksen?

AATAMI:

(leikin ymmärtäen) Vaatteet ainakin ovat Hartikka-mylläriin.

JOHANNES:

Minähän olen, olen Hartikka-mylläri! Vannon, että olen ...

JUHANA:

Kai me sitten uskomme, kun hän kerran vannoo. Ja sinä tulit kurtistamaan, miten kirkkoherra selviää kysymyksistä, niinkö'?

JOHANNES:

Niin juuri, niin se oli. Ja nyt en halua mitään muuta kuin päästä takaisin myllyyn!

JUHANA;

Kirjoita Aatami: Haluaa vain takaisin myllyyn! Asia on selvitetty *(Päästää kirkkoherran irti). Ojentaa sitten kätensä Hartikalle.)* Jääkää hyvästi, kirkkoherra ja pistäytykää usein täällä Auran suulla. Keksimme varmasti vielä monta uutta sukkeluutta *(Johannes aikoo kuin varkain tarttua Juhanan käteen, mutta tämä puristaa Hartikan kättä. Hartikka kumartaa syvään. Johannes jää seisomaan käsi puolittain ojossa, tajuamatva tilannetta.)*

HARTIKKA:

Teidän korkeutenne, tämä on, tämä on...

JUHANA :

On oikein lystikäs tilanne! Vielä kerran: jääkää hyvästi!

(Lähtee nopein askelin hymyillen näyttämöltä.) (Hartikka ja Johannes seisovat hetken liikkumatta rinnakkain. Sitten Hartikka tajuaa tilanteen koomillisuuden ja naurahtaa. Aatami kirjoittaa.)

HARIKKA:

(Humoristisen isällisesti) Kas niin, Johannes minun mylläriini, asia on loppuun käsitelty. Eikös aleta nostella jalkoja Raisiota kohti. *(Menee ovelle, josta tulvahtaa paljon valoa sisälle)* Mikä ihan Herran päivä! Mieleni on täynnä ansaittua kiitosta ja kaikenlaisia kerubimaisia ajatuksia!